

METRES

1900

Hüseyin Rahmi Gürpınar 1864-1944

KİŞİLER

Parnas Servetinin azameti ile tanınmış ihtiyar bir Rum'un metresi olan Parnas, o öldükten sonra Beyoğlu'nun şıkları arasında çekişmeye neden olmuştur. Çok güzel ve çekicidir. Yirmi yaşlarındadır. Paris'in yüksek tabaka ahlaksız kadınlarındandır.

Reyhan Reyhan aileden zengindir. Otuz beş yaşlarında, yakışıklı biridir. Babası, Reyhan'ın canı nerede hangi eğitimi almak isterse oraya göndermiş, memnun olmadığında okuldan alıp farklı bir okula göndermiştir. Reyhan bir türlü mezun olamamış ama bir çok konuda bilgi sahibi olmuştur. Babasının ölümünden sonra resmi dairelerden bir kaçına girip çıkmıştır. Ticaretle uğraşmıştır. Fakat hiçbirinden kar etmemiş ve zarara bile uğramıştır. Mesleği olmaması yüzünden kendini kötü hissetmiş, bir süre gazetelere makale göndermiş ve ücretsiz olarak gazetecilik yapmaya başlamıştır.

Müştak *Müştak*, 27 yaşlarında, Mülkiye mektebinden mezun olmuş bir gençtir. Resmi işlerin görüldüğü bir dairede çalışmaktadır. Annesinden kalan mirası Parnas'ın geçimi için bitirir. Reyhan ile gazeteci çevresinden arkadaşır.

Saffet Çok güzel bir kadın olan Saffet'i, Firuze oğlu için beğenmiş ve ikisini evlendirmiştir. Güzel ama eğitimsiz olan Saffet, kocası Hami tarafından kısa süre sonra umursanmamış ve Paris dönüşü iyice aşağılanmaya başlanmıştır. Bu dönem oldukça kilo almıştır. Firuze, onu genç yaşında alıp kendine göre eğitip giydirmeyi planlasa da, Saffet hiçbir şey öğrenememiştir. Hami'den bir oğlu olmuştur ama kocası onunla da, çocuğuyla da ilgilenmeyerek Parnas ile yaşamaya başlamıştır.

Firuze Genç yaşta kendisinden yaşça çok büyük bir adamla evlendirilmiş ve büyük bir servet ile dul kalmıştır. İlk etapta servetini nasıl yöneteceğini bilememiş ve etrafını saran kalabalık ve şaşalı günlerle servetinden eksilenleri fark etmemiştir. Beraberinde kendisine aşık zannedip uğruna bir çok para harcadığı aşkları ve tek oğlunun savurganlığı yüzünden mülklerinin çoğunu satmış ve ilk günlerine göre harcamalarını fazlasıyla kısmak zorunda kalmışlardır. Oğluna çok düşkündür ve onu şımartarak büyütüştür. Aşklarından yediği darbelerle kendini erkeklere kapatmış, yıllar sonra yaşlandığında Reyhan'ın ısrarına karşı koyamamıştır.

Hami Beş yaşındayken babasını kaybetmiştir. Annesinin kimsenin ona karşı gelmeyeceği ve her yaptığına doğru diyeceği birçok öğretmen ile büyüttüğü Hami, el bebek gül bebek büyümüştür. Gençlik yılları, aşklarıyla servetini yiyerek geçerken, annesi onun israfının düzelmesi için onu evlendirmiştir. Saffet, o dönem çok güzeldir ama Hami huy olarak hiçbir şeye üç, dört aydan fazla ilgisini sürdüremediğinden, karısının cahilliğine, saflığına tahammül edemez olmuştur. İstanbul'da gönlünce çapkınlık yaptıktan ve karısından nefret derecesinde usandıktan sonra eğitimini tamamlamak için Paris'e gitmeye karar verir. Oradan döndükten sonra da karısını hiç beğenmez ve hep aşağılar. Sonra da Parnas'a aşık olur ve onunla yaşamaya başlar.

ÖYKÜ

Müştak parasız kalır Matmazel Parnas'ın metresi olduğu zengin adam ölmüştür. Herkes güzelliği dillere destan ve erkeklerin gözünün üstünde olduğu Matmazel Parnas'ın kimin metresi olacağını merak etmektedir. Parnas'ın kalbine girebilmek, ihtiyaçlarını karşılamak için zengin olmak gerektiğinden öne çıkan birkaç isim olur ama kimse cesaret edemez. Kadının kısa sürede tüm servetleri erittiğini bilmektedirler. Fakat onlardan çok daha az parası olmasına rağmen Müştak buna cesaret eder ve Parnas'a olan aşırı ilgisi sebebiyle onu kazanır. Fakat kadın o kadar çok masraf çıkarıyordu ki Müştak'ın elindeki para üç ayda tükenir. Borç almaya başlar. Sonunda borç alacak kimsesi de kalmaz. On gündür Parnas'ın yanına gidemiyordu ve ona babasının hastalandığı yalanını söylemiştir. Gitmesi için en azından bir miktar parası olması lazımdır. Çünkü ödemeler onu bekliyordur. Aksi halde Parnas parasız olduğunu anlayacak ve kısa zamanda ondan ayrılacaktır. O an

aklına arkadaşı Reyhan gelir. Reyhan'ın geliri sayesinde kenarda parası olacağından emin şekilde ona gitmeye karar verir. O günü kurtarma derdindedir.

Reyhan'ın teklifi Müştak, Reyhan'ın yanına gider ve borç ister. Müştak farklı bir sebep belirtse de Reyhan, Parnas'ın onun metresi olduğunu duymuş ve paranın onun için lazım olduğunu tahmin etmiştir. Müştak ile pazarlık yapmak ister. Ona sadece bugününü kurtaracak bir plan değil daha uzun süre Parnas'ı metresi olarak tutabileceğin bir planı olduğunu söyler. Müştak, Parnas'ın aylık giderlerini hesaplar ve söyler. Reyhan'da ona aylık ihtiyacı olacak miktarın belli bir ortalamasını belirtir ve bunu vereceğini söyler. İsteği ise Parnas'ı paylaşmaktadır. Böylece ikisi paralarını birleştirecek, Müştak da elinde kalan parayla dört ay yerine sekiz ay Parnas'a sahip olabilecektir. Müştak çok sinirlenir, arkadaşına saldırmaya kalkar. Ona hakaretler ederek evden ayrılır. Reyhan Parnas'ın ününden dolayı böyle bir teklifte sakınca görmüyordur. Müştak'a göreysen kendinden önce de metresi olsa da Parnas sadık ve sevilmeye layık bir kadındır. Reyhan ise bu tavırlarından dolayı ona alınmadığını, fikrini değiştirirse onu beklediğini söyler ve sakinliğini korur.

Müştak ve Reyhan anlaşır Reyhan o sinirle evine gider. Parnas, ona mektup göndermiştir. Babasının hasta olduğu yalanına inanmadığı bellidir ve kibar bir şekilde ondan ayrılmakla tehdit ediyordur. Müştak düşünür taşınır, bir yol bulamaz. Parnas'tan ayrılmak onun için ölüm gibidir. Reyhan'ı kandırmaya karar verir. Onun parasını kullanmak için alacak fakat Parnas'ı onunla paylaşmayacaktır. Zaten ona göre Parnas sadık bir metrestir ve öyle bir kadın değildir. Reyhan'ın planı suya düşecektir. Hemen onun yanına gider ve özür diler. Reyhan kırgın değildir. Müştak, Parnas'ı onunla tanıştıracak ama başka hiçbir şeye karışmayacağını, Parnas onu istemezse bu durumun anlaşmalarını bozmaması gerektiğini söyler. Reyhan'ın tek isteği onu can arkadaşı olarak evlerine davet etmesidir. Birkaç görüşmeden sonra Müştak yokken de eve giderek Parnas ile sohbet imkânı bulacak ve ilanı aşk edecektir. Elbette bu durumu ikisi de Parnas'a belli etmeyecektir. Müştak'ın içi içini yese de, kabul eder. Parnas'ın onu reddedeceğine, hatta silahını çekip onu kovalayacağına inanır. Parayı alır ve evden ayrılır. Önce Parnas'ın gönlünü alacak, sonra müsait bir gün onu da yanlarına davet edecektir.

Reyhan ve Parnas tanışır Müştak diller döküp ayaklarına kapanarak Parnas ile barışır. Gelen faturaları alır ve öder. Onunla hasret giderir. Birkaç gün geçince Reyhan not gönderir ve kendini hatırlatır. Müştak istemeye istemeye Parnas'a Reyhan'dan bahseder. Fakat onu beceriksiz, parasız ve pısrık biri gibi anlatır. Çok yakın arkadaş olduklarından bahseder ve evlerinde ağırlarlar. Bir süre sonra Reyhan, o yokken de gidip gelmeye başlar. Müştak bir gün artık kıskançlığını kontrol edemez ve sorun çıkarır. Parnas ilk anda tatlı tatlı konuşsa da Müştak'ın şüphelerinde ısrarcı olması sonrası alttan almaz ve onu kendisinin tanıştırdığını, artık arkadaşı olduğunu ve böyle şeylere karışamayacağını söyler. Reyhan haddini aşmıyordur ve Parnas Müştak'ın bu kıskançlığını hakaret olarak algılar. Müştak, ayaklarına kapanarak özür diler. Onunla ilgili olmadığını, onu bazen fino köpeğinden bile kıskandığını söyleyerek geçiştirir. Reyhan, her ay Müştak'a para vermeye devam ediyor ve halinden memnun görünüyordur. Müştak'ın içine kurt düşse de Parnas ile sohbetten öteye geçemediklerine inanmak ister.

Parnas ortadan kaybolur Bir süre sonra Müştak elinde kalanları da satmış ve borca batmıştır. Reyhan da birikimlerini bitirmiş ve borçlanmıştır. On gün parasızlıktan ortadan kaybolurlar. İkisi de evlerine kapanır, Parnas'ın hayaline sığınır. Sonra bir araya gelirler. Müştak, Reyhan'a o kadar zaman boyunca Parnas ile neler yaptıklarını anlatmadığını ve merak ettiğini söyler. Reyhan, Müştak sorduğu için yaşadıklarını anlatmaya girişir. Parnas, ona üstü kapalı aşk ilan ettiği bir gün Reyhan'ı özel bir odaya aldığını söyler. Bu oda Şark kültürüne göre düzenlenmiştir. Kendisini yabancıların haremdeki kadınları resmettiği tablolarındaki bir kadın gibi süslemiş ve karşısında dans etmiştir. İkisi de kendilerinden geçmelerine neden olacak bir bütün içmişlerdir. İlk yakınlaşmaları böyle olmuştur ve sonrası gelmiştir. Reyhan çok sinirlenir. Yalan söylediğine inanır. Reyhan'a saldırır. Parnas'a gidip yüzleşmeye ve hangisini tercih ettiğini sormaya karar verirler. Diğeri aradan çekilecektir. Fakat apartmana gittiklerinde Parnas'ın Hami isimli evli bir adamın metresi olduğu ve evden taşındığını öğrenirler. Apartman görevlisi, Müştak'ın tuttuğu evde kadının sürekli başka erkekleri ağırlayıp onu sürekli aldattığını anlatır.

Müştak ve Reyhan'ın intikam planı Müştak ve Reyhan bedbaht olurlar. Hami'yi araştırırlar, onun hakkında bilgi edinirler ve ona birkaç tehdit mektubu yazarlar. Parnas'ın nasıl bir kadın olduğunu biliyor ama ondan vazgeçemiyorlardır. Reyhan'ın aklına bir fikir gelir. Parnas'ı para olmadan ele geçiremeyeceklerdir. Planı ile hem Parnas'ı ellerinden alan Hami'den intikam alacak, hem Parnas'ın onlardan alıp bitirdiği paralara kavuşacak, hem de tekrar Parnas'a kavuşabileceklerdir. Hami'nin dul

annesi ve karısını ayartarak onlardan kopardıkları paralarla Parnas'ı elde etme planı önce Müştak'a seviyesiz gelse de çaresiz hissettiği için kabul eder. Önce Hami^'yi devre dışı bırakmak, sonrasında da Reyhan'dan kurtulmak niyetindedir. Firuze'yi Reyhan, Saffet'i ise Müştak kandırıp kendine âşık edecektir. İlk iş olarak kadın ve gelinin kaldığı yalının bulunduğu köyde beş odalı bir ev kiralayıp, bir Rum hizmetçi tutarlar.

Saffet'in kafası karışır Hami çok zengin olduğundan Parnas ile aşkını dolu dolu yaşıyor ve evine arada bir gidiyordu. Oğlunun ve karısının hiç yüzüne bakmıyor, annesini ise sadece para istemek için muhatap alıyordu. Reyhan, onu kandırıp paralarını yemiş olan âşıklardan bıkmış yaşlı Firuzan'ı kandırmak için çok uğraşır. Kırtan fazla aşk mektubu yazar ve sonunda odasına girmeyi başarır. Kadın ona deli divane âşık olur. Reyhan ondan bir sürü para koparıyor ama parayı ne yaptığını Müştak'a söylemiyordu. Haftanın birkaç günü de ortadan kayboluyordu. Müştak, Saffet'e ulaşmak için Dudu'yu kullanarak mektup gönderir. Saffet kocasının ilgisizliği, hakaretleri ve yalnızlığı ile Müştak'a karşılık vermeye karar verir. Fakat okuma yazma bilmeyen iki kadın Müştak'a cevap yamak için yazıcılara giderler. Orada bir aşk mektubu yazmasını isterler. O esnada bir kadın gelerek eşlerini aldatan kadınlarla sohbet edince, Saffet orada mektubu yırtar, kaçar ve yolda fenalaşır. Pişman olmuştur. Hocayı çağırarak tövbe eder. Müştak, günlerce haber alamaz ve artık dayanamaz. Gizlice köşke girip Saffet'in odasına girmeye karar verir.

Müştak'ın yalına girişi Müştak, hırsız gibi yakalanma korkusuyla, dikkat de ederek yalının çatısına çıkmayı başarır. Saffet ve Firuze'yi kandırma planı yaparken yalının planını ezberlemiş ve kadınların odalarını tespit etmişlerdir. Bu sebeple Müştak, Saffet'in odasını tahmin eder. Çatı katına girmeyi başarır ve yukarıdan Saffet'in odasını bir delikten gözetler. Kadın uyurken bile yalnızlıktan ve ilgisizlikten mutsuz olduğunu belli ediyordu. Müştak'ın bilmeden yaptığı bir sese uyanır ve Dudu'ya seslenir. Yukarıdan ses geldiğini söyler, o da fareler olduğunu söyleyerek endişe etmemesini tembihler. İki diertleşirler. Saffet kocasından nefret ediyordu. Onu ilgisiz, sevgisiz bırakması, bir metrese âşık olup kimseyi gözü görmemesi, çocuğuna bile ilgi göstermemesi yüzünden artık sabredemiyordu. Kendisine mektup yazan adamı istediğini söyleyip, Dudu'ya onu bulup odasına getirmesini söyler. Birkaç akşam daha bu şekilde tutturmuş ama sabah olunca pişman olup hocanın tembihlediği gibi dualar okuyup, namaz kılarak bu hislerinden kurtulmuştur. Bunları duyan Müştak mektubunun ve ilgisinin kadını etkilediğini anlar. Bu fırsatı bir daha bulamayacağını biliyordu. Saffet'in karşısına çıkmaya karar verir. İki kadın onun hakkında konuşurken, o da çatı katından aşağıya dikkatli şekilde inerek odayı bulmaya çalışır. Odayı aralık görüp de içeri girince Saffet'in ayaklarına kapanır ve aşkını ilan eder. Kadınlar çılgın atar. Hocanın söylediği gibi insan görünümündeki bu kişinin cin ya da şeytan olduğunu düşünürler. Müştak evi nasıl terk edeceğini şaşırır. Ortalık ayağa kalkmıştır.

Müştak, Reyhan'ın gizlediklerini öğrenir Müştak, artık Saffet'e yaklaşma umudunun son kırıntıları da yitirmiştir. Kadın artık korkusundan ona yaklaşmayacaktır. Reyhan ise gününü gün ediyordu. O evde yokken odasını karıştırır ve önemli evraklarını koyduğu kilitle çantayı bulur. Kilidi açmak için her kilidi açan cinsten bir anahtar yaptırır ve içindeki her şeyi okur. Reyhan, Firuze'den bir sürü para koparıyordu. Kendisine iyice âşık olan kadını bazen günlerce kendinden mahrum ederek uzaklaşıyor, barışmak için de değeri yüksek hediyelere sahip oluyordu. Müştak, çantanın içinde Parnas'ın mektuplarını da bulur. Parnas ile ikisi görüşmeye başlamıştır. Çarşamba günleri Hami adaya eskrim oynamaya gidiyor ve o gün eve geç geliyor veya ada da kalmak zorunda oluyordu. Reyhan da Parnas'ın yanına giderek hasret gideriyordu. Hami'nin paraları tükenmek üzeredir ve annesini de idare eden Reyhan, kadını ona karşı kışkırtarak Hami'ye gelen paraların kaynağını da kesmiştir. Hami'de gün geçtikçe zor durumda kalmış, kendi parası bittiğinden annesi de yardımda bulunmayınca Parnas'ın gözünden düşmeye başlamıştır. Reyhan bunu çok iyi değerlendirmiştir. Müştak'ın sinirini bozan diğer bir mesele mektupta Reyhan'a ilanı aşk eden Parnas, onun hakkında da kötü şeyler yazmıştır. Müştak ile sevgili olduğu dönem ondan çok sıkıldığı için Hami'nin teklifini kabul etmek zorunda kaldığını, yoksa Müştak'tan kurtulamayacağını ve şimdi Hami'ye de benzer duygular hissettiğini yazmıştır. Müştak kendini kandırılmış hisseder ve içini öfke kaplar. Parnas'ın nasıl bir kadın olduğunu daha önce de biliyordu ama arkasından böyle şeyler söylemesini kendine yediremez. Yine de o gün parası olsa Parnas'ı elde etmek için her şeyi yapacaktır.

Müştak'ın imzasız mektubu Müştak düşünür ve Hami'ye gizli bir mektup yazmaya karar verir. Mektubunda Reyhan ve Parnas'ın buluşma gün ve saatlerini yazmış ve aldatıldığını haber vermiştir. İmzasız yolladığı mektubu Parnas Türkçe okumayı bilmediği için rahatlıkla ikisinin kaldığı eve gönderir. Mektubun içine Parnas'ın Reyhan'a yazdığı mektubu da koymayı düşünür ama ipuçlarından bu işi kendisinin planladığı anlaşılacağından vazgeçer. Hami'nin ikisini de vuracağını düşünüyor, kendisinin olmayan Parnas'a kimsenin sahip olamamasını istiyordu. Hami mektubu okur ve aklındaki soru

işaretlerinden kurtulmak için pusu kurar. Çarşamba günü geldiğinde gidiyor gibi yapar ama gizlenir. Apartmana giren çıkanlara bakar. Sonunda Reyhan'ı tanır gibi olur. Parnas'ın eski aşklarından biri olduğunu az da olsa anımsıyor gibidir. Bir süre daha bekler ve eve baskın yapar.

Hami'nin pişmanlığı İkisini yatakta yakalayan Hami, tabancasını onlara doğrultur. Parnas odasına izinsiz girdiği için onu azarlar. Hami ile nasıl birlikte oluyorsa, Reyhan ile de olabileceğini, kendisinin karısı olmadığını söyler. Hami, aşk dolu günlerinde tam tersi şeyler söyleyen Parnas'ın gerçek yüzünü görür. Önce Parnas'ı, sonra Reyhan'ı, sonra da kendini öldürmeyi düşünüyordur. O sırada Reyhan da ani bir hareketle pantolonundaki tabancaya ulaşır. Niyeti ona zarar vermek değil kendini korumaktır. En son Parnas da kendi silahını çıkarınca Hami isteğini gerçekleştiremez. Parnas, laf arasında bu işin bu şekilde çözülemeyeceğini, onların adetlerinde düello olduğunu ve eğer bu meseleden rahatsız ise Reyhan'ı düelloya davet etmesi gerektiğini söyler. İki adam düello için sözleşir. Silah ve buldukları iki şahitle sözleştikleri yerde buluşacaklardır. Reyhan, bu durumdan kurtulmak istiyor ve düello yapmak istemiyordur. Fakat kendini de bu durumdan sıyıramaz. Hami ise namus meselesi olarak algılıyor, kendine yediremiyor, zaten düştüğü durumdan dolayı ölmeyi de göze alıyordu. Evden çıktıktan bir süre sonra sok kez görüp, nefretini haykırmak için Parnas'ın yanına döner. Fakat kadın çoktan apartmanı boşaltmıştır bile. Hami çok pişmandır. Karısı, annesi ve çocuğu aklına gelir. Onlara ne kadar zarar verdiği ve ne kadar ilgisiz davrandığını düşünerek pişman olur. Şu an sevgi ve ilgilerine güvенеbileceği, ihtiyaç duyduğu bir tek onlar vardır. Gidip özür dilemek ve onu affetmeleri sağlamak için köşke gider.

Reyhan, Hami'ye yakalanır Köşkün bahçesinde köşkte yaşayan uzak akraba Revai, Hami'yi başka bir erkek zanneder ve durdurur. Hami olduğunu anlayınca karısının ve annesinin aşıkları olduğunu, köşke sürekli başka erkekler girdiğini söyler. Hami buna inanmaz ve adama çok kızar. Revai'nin ısrarı üzerine bahçeye saklanır ve o gün gelme günü olan adamı beklerler. Bir süre sonra Firuze için Reyhan gelir ve Hami onu bahçede yakalar. Revai simasından annesine gelen adam olduğunu söyler. Hami iyice sinirlenir. Annesinin parasını alıp başka kadınlarla yemesi, annesini ona karşı soğutup annesinin sohbetinden onu mahrum etmesi sabrını artık taşırıştır. Karısının odasına musallat olan ve onu azdıran cinlerden, şeytanlardan da onu sorumlu tutmaktadır. Artık hem Parnas, hem annesi, hem zevcesi için toplamda üç düello edeceğine söyler ve onu salıverir.

Parnas'ın aşıklarının sonu Parnas, düellonun yeri ve saatini öğrenmiştir. Firuze'ye mektup yazar ve mektubu alır almaz onların yanlarına gitmesini öğütler. Sabah olduğunda Firuze mektubu alır. Kadın fenalaşır ama kendini toparlayıp hemen yola koyulur. Bir tarafta oğlu, diğer tarafta aşkı söz konusudur. Düello yerine yaklaşırken silah sesleri duyar. Koşarak gittiğinde oğlunu yerde yatarken görür. Yanında da düello için getirdikleri şahitler vardır. Reyhan ise ortada yoktur. Kafasından yaralanan Hami kötü durumdadır. Şahit olması için getirilen adamlar kaza olduğunu söylese de Firuze gerçeği bildiğini anlatır. Haberi alan karısı ve oğlu da Firuze'nin arkasından çıkmıştır ve onlarda ormana varmışlardır. Annesi ve karısı adamın üstüne kapanıp ağlarken, Hami birden gözlerini açar. Onları görünce alındığı anlaşılır şekilde yüzünü çevirmeye çalışır. Dudu, Saffet'e kefil olarak onun günahsız ve sadık olduğuna dair cümleler söyler. Hami gözlerini açıp kapayınca Saffet onu yanına çağırıldığını anlayarak ona yaklaşır ve onu dudaklarından öper. Evliliği boyunca kocasından samimi şekilde aldığı ilk ve son öpücüktür. Hami sonrasında oğlunu yanına çağırır ve onu öper. Annesi de merhamet diler ve oğluna yaklaşır. Fakat adam kendinden geçer. Hami ölür ve polisin durumla hemen ilgilenmesi sonucu olay ortaya çıkar. Şahit olarak Parnas da aranır ama onu kimse bulamaz. Reyhan ise hâkim karşısına çıkmayı beklemektedir. Bu aşktan en az zararlı Müştak kurtulmuştur. Fakat o da Parnas'ın aşkıdan kurtulamamıştır. Parnas ise bavullarını almış yola çıkmıştır bile. Müştak karışıklıktan faydalanarak onun ikinci evini bildiğinden yanına gitmiş ama eve kabul edilmemiştir. Buna rağmen gizlice limana kadar onu takip etmiş ve gemiye binişini seyrederek arkasından ağlamıştır. Parnas ise gemide çoktan iki kişiyle bakışmaya başlamıştır. Hangisini seçmenin daha iyi olacağına karar vermeye çalışıyordu.

TEMALAR

Evlilik Birbirine uygun olmayan bir çift olan Saffet ve Hami normal bir karı koca ilişkisi içinde değildir. Saffet ve Hami evliliğinden dolayı pişmandır. Evliliklerine Firuze'nin karar vermesi; tüm ezilmişliğine, aşağılanmasına ve aldatılmasına karşın Saffet'in eşini beklemek, geri dönerse affetmek konumunda olması dönemin yapısına ve adetlerine ışık tutmaktadır.

Yozlaşma/Özenme 1900 yılında yazılan romana bakıldığında, bazı insanların Batılı toplumların adetlerine ve alışkanlıklarına karşı özendiği, bu doğrultuda toplumda yozlaşma yaşandığı, insanların aile ve toplum ahlakını, değerlerini yitirdiği görülmektedir. Çocuk eğitimi için tutulan yabancı

mürebbiyeler, zengin erkeklerin hayatına giren metres olgusu ve Fransız adet ve sanatına karşı aşırı ilgi, Batı'ya karşı özenme ve başka bir toplumun adetlerini benimseme unsurlarından bazılarıdır.

KARAKTER ANALİZİ

Parnas (Menfaatçi)

Karakter Parnas, hayatını erkeklerin parasını yiyerek geçiren, güzelliğini ve işvesini bunun için kullanan ahlaksız bir kadındır. Kim ona maddi olarak iyi imkalar sağlıyorsa ona aşıkmiş gibi yapar ve menfaatlerini gözetir. Bir çok erkeği aynı anda idare edebilecek, kendisine aşık edip fedakarlıklar yapmalarını sağlayacak kadar da akıllıdır. Onların başlarına gelenleri umursamaz. Düşüncesizce harcama yapar, kendisini kimseye karşı ezdirmez ve sohbeti güzeldir. Eğlenmeyi sevmektedir.

Aktivite Sürekli birinin metresi olarak yaşayan Parnas, zengin erkeklerin servetleri ile geçiniyor ve kendine baktırıyordur. Lüks yaşam tarzını benimsemiştir. Antikaya, içkiye düşkündür. Sürekli alışveriş yapar. Aynı anda birkaç erkekle birden birlikte olur ve bir taraftan da onlarla eğlenir. Fransız edebiyatını ve sanat ile ilgili konuşmaları sever.

Cinsellik Parnas, Paris'ten farklı yapıda olan İstanbul gibi bir şehir de kendi memleketindeki gibi cinselliğini özgürce yaşamaktadır. O döneme göre nikahsız olarak, birden fazla erkekle birlikte olmakta ve onların imkanları ile yaşamaktadır. Çeşitli kılıklara girerek, dans ederek, keyif verici maddelerin etkisinde seçtiği erkekleri baştan çıkarır. Geniş bir fantezi dünyası vardır. Dans odası adını verdiği, özenle döşenmiş odası cinsel birliktelikleri için özel olarak hazırlanmıştır.

ÖRNEK ANILAR

Müşrif Müştak, Reyhan'dan borç ister. Reyhan metresinin aylık giderini sorduğunda hesaplamakta zorlanır. Çok fazla harcama yapıyordur. "Belli olmaz birader!... Belli olmaz. Metresimin masarifi barometresindeki ibre daima değişik noktayı gösterir. Yüz elli, iki yüz lira ile geçinirken bir de bakarsın vehleten bir seyahat arzusu gösterir. Haydi İzmit'i, Bursa'yı dolaşırız. İşte o aydaki masrafın yekûnu her türlü tahminin fevkine çıkar. Hele birkaç anfor fazla kırdığı aylarda büsbütün belim bükülür."

Metfaatçi/Yalancı Müştak, Reyhan'ın esrarengiz hareketleri neticesinde kilitli çantasını açarak içindeki dosyalara bakar. Parnas'a ait mektuplar da vardır ve yeniden görüşmeye başladıklarını anlar. Parnas, Müştak hakkında kötü şeyler de yazmıştır ve Reyhan'a aşkını ilan etmiştir. Müştak artık dayanamaz ve Parnas'a küfür eder. "Ben seni artık anlamıyorum. Evvela beni, üzerime Reyhan'ı, daha üstüne Ham, 'yi sevdin. Bu kat kat sevda binasının kim bilir temeli nerede? Ve son hıyanet tabakası Eyfel kulesi gibi kaç yüz metreye balığ olacaktır? Hilkatini işte görüyorum; menfaat rüzgârı seni hangi cihete eğerse sen onu sever görünürsün; galiba Reyhan'ı, Hami'den paralıca görmeye başladın. Ona karşı evvelce gönlünde esen poyrazı derhal İodoso döndü; birbirinize yine ısınmaya başladınız..."

Müştak (Kıskanç)

Karakter Müştak, Parnas'ın kendisinden öncede bir çok kişinin metresi olduğunu, parası olmazsa onu terk edeceğini biliyor fakat Parnas'dan vazgeçemiyor ve onu çok kıskanıyordur. Parnas ile birlikte olmak için tüm servetini kaybeder ve kendisine yakışmayacak, bulaşmayı hiç istemediği işlere karışır. Tüm bu durumlar değerlendirildiğinde öfkeli, sorumsuz ve saf bir tarafı olduğu söylenebilir.

Aktivite Parnas'a aşık olan Müştak, parası oldukça hep onunla zaman geçirmiş ve parasını ona feda etmiştir. Avrupa günlük gazete ve mecmualardan bir kaçına abonedir. Fakat vakit ayırmaz ve hepsi okumak için birikir. Resmi bir dairede çalışmaktadır.

ÖRNEK ANILAR

Saf/Aşık Müştak, Reyhan'ın Parnas tarafından reddedileceğine inanıyordur. Ona göre Parnas, düşünülenin aksine adeta bir melektir ve ölen ihtiyar Rum'un evlatlığı gibidir. "Parnas, birlikte yaşamaya söz verdiği aşıkının muhabbet haklarına riayette adeta sadık bir zevce gibidir. Rabıtayı kesmeyi mucip bir hal vuku bulmadıkça aşkını terk etmez; biriyle münasebet üzere iken diğerlerinin muhabbetlerini arz etmelerine kulak vermez. Taşkınlıkta ileri varanlar olursa bu nevi tecavüzleri hakkında bürük bir hakaret adıyla mütecasirlerini silahla, revolverle tehdit eder. Müştak Parnas'ı işte böyle biliyordu."

Kıskanç Müştak, Reyhan ve Parnas'ı tanıştırmaya mecbur kalmış ama aralarında bir şey olmayacağını düşünmüştür. Fakat muhabbetleri uzadıkça şüphelenir ve bir gün Parnas'a Reyhan hakkında sorular sorar. Yüzü gözünü kızarıp, dudakları titremeye başlayınca Parnas sebebinin sorar. "Parnas, ben şarklıyım. Avrupa adetlerine gösterdiğim meftuniyete bakma. Bu halim suridir. Bende pek o kadar medeni bir Avrupalı havsalası yoktur. Ben kıskanırım..."

Reyhan (Kurnaz)

Karakter Reyhan, kurnaz ve zeki biridir. Parnas'a ulaşmak için yaptığı planlar her seferinde tutar fakat o da Parnas'ın kandırmalarına bilerek boyun eğecek kadar ondan etkilenir ve ona karşı koyamaz. Parnas'a ulaşabilmek adına hiç vicdan azabı duymadan, rahatsız olmadan bir sürü insanı kandırır ve kurnazlık yapar. Kendi menfaatlerini düşünür. Sakin ve soğukkanlı yapısı sayesinde planları başarıya ulaşır.

Aktivite Gazeteye çeşitli makaleler yazan Reyhan'ın belli bir mesleği yoktur. Her zaman farklı işlerle ilgilenmiştir. Parnas'tan çok etkilenir. Onun uğruna karmaşık ve kurnazca planlar yapar. Firuze ve Parnas ile aynı anda beraber olur.

ÖRNEK ANILAR

Zeki/Menfaatçi Müştak, Reyhan'ın kilitli çantasını açınca Parnas ve Firuze'nin mektuplarını okumuş ve tüm gerçeği anlamıştır. Reyhan kurdukları ortak plana karşı yalnız hareket etmiş ve onu da kandırmıştır. Parnas'ı tek başına sahiplenmiş, Reyhan'ı da dışarıda bırakmıştır. Müştak, arkadaşından intikam almak ister. "İşe bir girizgâh bulmak, mükemmel bir noktadan mukabeleye girişmek için önündeki mektupları beş on defa daha uzun tetkikat ile okudu ve her okuyuşunda Reyhan aleyhine bir hiddet bürkanı kesilmekle beraber arkadaşının zekâsına hayrette kaldı. Bu meselede Reyhan, üç kişinin zararına kendi menfaatini temin ediyor, yan, üç şahsın zararlarından istifade ediyordu. Bu üç kişiden biri kendi, diğeri Hami, üçüncüsü de Firuze Hanım'dı."

Kurnaz Müştak, gece gizlice yalığa girmiş ve Saffet'in karşısına çıkmış fakat planı başarıya ulaşmamıştır. Yine de geceleri yalığa girmeye başlaması Reyhan'ı huzursuz eder. "Müştak'ın geceleyin o yalığa girmeye ayağı alışması Reyhan için de iyi değildi; ne olur ne olmaz... Belki Müştak, Firuze'nin gözüne ilişir, belki kadın bunu Reyhan'dan ziyade beğenir; bu mesele zannolduğundan kat kat naziktir; daha çekilmek üzere ortada binlerce lira var. İşte bu düşüncelerine mebni Müştak'ın Saffet ile muhabbet kaynaştırmasına Reyhan'da elinden geldiğince mani olmaya girişti; bu manileri alenen yapmıyor arkadaşına karşı yine eski fikrindeymiş gibi görünmeye uğraşıyordu."

Hami (Sorumsuz)

Karakter Annesi tarafından fazlasıyla şımartılarak ve zenginlik içinde büyüyen Hami, sorumsuz ve kendini beğenmiştir. Karısını dış görünüşü ve zekâsı için aşağılar ve ona kaba davranır. Sadakatsiz ve çapkındır. Oğluya hiç ilgilenmez ve ona babalık yapmaz. Parnas tarafından aldatılarak değersizleştirilene kadar sadece kendisini düşünür.

Aktivite Hami çapkın ve zevkine düşkündür. Paris'te dört yıl kalıp eğitimini tamamlayıp dönünce karısı ile ilişkisi tamamen kopar. Evdeki hizmetliyi de oradaki hizmetçilere benzetmeye uğraşır ve başarılı da olur. Batı adetlerine özeniyordur. Kitap okumayı, Operayı, sanatı seviyordur. Evinde kaldığı vakit başını kitaptan kaldırmıyordur. Parnas'a gönlünü kaptırır ve ondan çok etkilenir.

ÖRNEK ANILAR

Kaba/İlgisiz Saffet, kayınvalidesi ve Hami'nin gözüne iyi görünmek için kendine uygun korse diktirirken modist ile dertleşir. "Kaynanam da huysuzdur, bey de. Dertleri çekilmez. Paris'ten geldikten sonra beyi bütün bütün değişmiş buldum. Nerede eski Hami? Nerede şimdiki Hami? Aralarında dağ kadar fark var. Evvelden huyu ne kadar yavaştı! Ne kadar halim delikanlıydı. Şimdi adi bir vesile ile insanın yüzüne bağıyor; Paris'ten gelenler nazikleşir, hizmetçilere bile iltifatla muamele eder derlerdi, bizim bey bu hükmün aksini gösterdi. Her şeye kızıyor hele bazen büsbütün ateş kesiliyor. İçinde bir sıkıntı var amma ne olduğunu anlayamıyorum. Artık ne beni gözü görüyor, ne çocuğunu..."

Duyarsız/Kaba/Sadakatsiz Saffet, Hami'nin metresinin olduğunu öğrenince çok ağlamış ve kocasının ayaklarına kapanarak ağlamıştır. Fakat Hami kaba, duyarsız davranarak kadını daha fazla üzmüştür. "İki gözüm beyim... Korse giyerim. Piyano, dans meşk ederim, Fransızca öğrenirim, ne

emredersen yaparım. Her cefanı çekerim. İstedğin vakit beni kırbaçla döv... Kulun kurbanın olayım... Tek o Frenk karısını terk et." Diye az yalvarmadı! Bu ricalarına karşı kocası Fransızca bir şeyler homurdanarak ayağı ile o zavallının başını iterdi... Bu yalvarmalarına hiç kulak asmadıktan başka yalındaki odasına altın yaldızlı çerçeve içinde yağlıboya, yarı çıplak koskoca bir kadın resmi getirdi astı.

Sorumsuz Dudu, Hami'nin oğlu için; yüz, şekil ve kıyafet olarak ona çok benzeyen, cansız bir manken mantığında bir bebek insan yapmıştır. Babasını özledikçe ve evde bulamadıkça bu bebeğin yanına gelip onunla hasret gideriyordur. Çocuğun keyfi yerine geliyordur. O gece kocasına hasreti dinsic diye Saffet'in odasına getirir fakat Saffet öfkesini mankenden çıkarır. "Bırak efendim... Ben onu nizama koyuncaya kadar bir hafta uğraştım. Öfken varsa sahici kocandan al... Bu bezdir, pamuktur, değnektir... Ben onu sıkıntılı vaktimizde bir eğlence olsun deyip yaptım; büsbütün senin için yapmadım; mahdumun küçük beyi için yaptım. İlk defa kendine gösterince pek hoşlandı. Şimdi sabahları erkenden geliyor, sahici babam geldi mi? diye soruyor, hayır gelmedi diye cevap verince, öyleyse beni yalancı babama götür diyor."